

2006 M. ANGLŲ KALBOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO RAŠYBINIO TESTO KŪRIMO UŽDUOTIES REZULTATŲ KOKYBINĖ ANALIZĖ

Rašymo testo specifikacija

Testo formatas / Užduoties tipas

Rašymo testą sudaro dvi rašybinio teksto kūrimo užduotys, kuriomis prašoma parašyti du skirtingus laiškus. Vieno (pusiau oficialaus) elektroninio laiško turinys yra aiškiai apibrėžtas; reikalavimai smulkiai išdėstyti užduotyje. Antrasis (asmeninis) laiškas rašomas draugui pagal pateiktą temą.

Abi rašymo gebėjimų tikrinimo užduotys atitinka Bendrosiose programose ir išsilavinimo standartuose numatytus **išplėstinio** kurso rašybinio teksto kūrimo pasiekimų reikalavimus, kurie orientuojami į Europos Tarybos nustatytą kalbos mokėjimo lygį „Slenkstis“ (B1).

Kuriamo teksto apimtis

Bendra abiejų kuriamų tekstų apimtis – 260 – 300 žodžių (pusiau oficialaus elektroninio laiško – 120 – 140 žodžių, asmeninio – 140 – 160 žodžių).

Taškų skaičius

Maksimalus taškų skaičius – 30. Pirmajai užduočiai skirta 14 taškų, antrajai užduočiai – 16 taškų.

Trukmė

Abiem rašymo testo užduotims atlikti buvo skirta 90 minučių.

Tikrinami gebėjimai

Rašymo testu tikrinami šie rašybinio teksto kūrimo gebėjimai:

- logiškai ir nuosekliai išdėstyti užduotį atitinkantį turinį išryškinant pagrindines mintis ir jas pagrindžiant;
- parinkti tinkamą teksto išdėstymą pagal pateiktą užduotį;
- parinkti kalbos raiškos priemones, atitinkančias užduoties turinį ir rašymo tikslą;
- pritaikyti kalbos stilių pagal adresatą ir kuriamą situaciją;
- taisyklingai vartoti kalbos priemones.

Rašymo tikslai (intencijos) ir kuriamų tekstų tipai

Kuriant pirmosios užduoties (pusiau oficialaus elektroninio laiško) tekstą reikia realizuoti tokias komunikacines intencijas: paprašyti, paklausti, apibūdinti išsilavinimą, gebėjimus, asmenines savybes ir pan. Tekstas gali turėti aiškinimo ir aprašymo elementų.

Kuriant antrosios užduoties (laiško draugei) tekstą reikia realizuoti minčių, jausmų, nuostatų raiškos komunikacinę intenciją. Tekstas gali turėti aiškinimo, aprašymo, pasakojimo elementų.

Kuriamų tekstų temos

Rašymo testo temos atitinka Užsienio kalbos brandos egzamino programoje numatytą asmeninio gyvenimo temą, apimančią tokius potenius: ateities planai, būsimoji profesija; šventės ir tradicijos.

Strategijos, reikalingos rašymo testo užduotims atlikti:

- teisingas užduoties suvokimas,
- teisingas laiško kaip komunikacinio žanro reikalavimų suvokimas,
- teisingas pagrindinės komunikacinės intencijos suvokimas,
- tinkamas kuriamo teksto planavimas,
- minčių lietus, jų telkimas į pagrindines mintis, pateikiant jas iliustruojančių pavyzdžių.

Vertinimo kriterijai

Rašymo testas buvo vertinamas pagal egzamino programoje numatytus bendruosius kriterijus. Jie pateikiami šioje lentelėje.

Kriterijus	Deskriptoriai	Svarba
Turinys. Užduoties atlikimas	Komunikacinio tikslo pasiekimas Temos atitikimas Minties rišlumas (koherencija) Argumentų, detalių, pavyzdžių tinkamumas Turinio išsamumas, apimtis	30 – 25 proc.
Organizavimas. Struktūra. Forma	Loginis išdėstymas / seka / nuoseklumas Teksto struktūra/ skirstymas į tinkamas dalis Teksto dalių (su)jungimas Teksto rišlumas (kohezija) Apiforminimas	30 – 25 proc.
Kalbos vartojimas (leksinės, morfologinės ir sintaksinės formos bei struktūros)	Žodyno tinkamumas ir turtingumas Registro tinkamumas Struktūrų įvairovė ir sudėtingumas Gramatinis taisyklingumas Leksinių ir gramatinių formų bei struktūrų tinkamumas ir taisyklingumas	40 – 50 proc.

Konkrečios vertinimo skalės mokinių atsakymams vertinti pateikiamos statistinėje analizėje.

Rašymo gebėjimų tikrinimo testo rezultatai. Statistinės analizės interpretacija

Statistinėje analizėje pateikta rašymo testo kreivė rodo, kad apskritai paėmus užduotys buvo vidutinio sunkumo, o pirmoji užduotis buvo lengvesnė už antrąją. Toliau pateikiama mokinių rašytinio teksto kūrimo gebėjimų analizė pagal atskiras rašymo testo užduotis bei pagal gebėjimų vertinimo kriterijus. Analizė iliustruojama autentiškais mokinių tekstais, kurių kalba netaisyta.

Pirmoji rašymo užduotis. Elektroninis laiškas žinutė. Rezultatų analizė

Turinys / Komunikacinio tikslo pasiekimas

Turinio įvertinimo procentinis pasiskirstymas pateikiamas statistinėje analizėje.

Statistinė analizė rodo, kad 55,25 proc. mokinių realizavo visas šioje užduotyje numatytas komunikacines intencijas bei įvykdė visus užduotyje nurodytus punktus. Panašaus tipo užduotį, kurioje nurodyti konkretūs punktai, mokiniai atlieka jau kelinti metai. Matyt tuo galima paaiškinti pakankamai gerus pastarųjų metų rezultatus: visas komunikacines intencijas 2004 metais elektroniniame laiške realizavo 48,75 proc., 2005 metais – 68,5 proc., šiemet – 55,25 proc. mokinių.

Kiti vertinimai pagal turinio kriterijų yra pasiskirstę netolygiai, tačiau komunikacinio tikslo visiškai nepasiekė tik 0,75 proc. mokinių (pernai – 1,75 proc.).

Mokinio A tekstas

Dear Sirs,

I am writing in reply to your advertisement in the “Daily News”. I would like to ask you to find me a job as a tutor assistant in a children art campsite.

First of all, I would like to give you some information about my education and skills. I am finishing my secondary school now. Last year I completed music and art schools with the best grades. I can speak English and Russian fluently, which, I firmly believe, is quite helpful if you want to work abroad.

In addition, I am a creative person and I love children very much. They will never get bored with me. Furthermore, I am responsible and sociable. I can create friendly atmosphere.

I hope you could let me know when I can receive your reply. Should you need any further information, please, contact me. (140 words)

Yours faithfully,

.....

Iš pateikto pavyzdžio matyti, kad mokinys aiškiai suvokė kuriamo teksto intenciją ir atsakė į visus užduoties punktus: paprašė padėti surasti darbą užsienyje, nurodė, kokio darbo norėtų, apibūdino savo išsilavinimą, gebėjimus ir asmenines savybes bei paklausė, kada gali tikėtis atsakymo.

Darbams, kuriuose nevisiškai įvykdyti turiniai keliami reikalavimai, trūko išsamumo, nes nebuvo atsakyta į kai kuriuos užduoties klausimus. Reikėtų atkreipti dėmesį, kad tokio pobūdžio kuriamam tekstui ypač būdingas glaustumas ir minčių dėstymo tikslumas. Pagrindinis rašančiojo tikslas – gauti informacijos apie įsidarbinimo galimybes, todėl suformulavus prašymą ją pateikti, likęs tekstas dėstomas pagal tikslų planą. Turinio požiūriu ši užduotis nebuvo sunki, nes visas reikalaujamas turinys buvo išdėstytas užduotyje. Kita vertus, į šešis užduoties punktus reikėjo atsakyti ne daugiau kaip 160 žodžių, o tai ne taip paprasta.

Teksto organizavimas

Teksto organizavimo požiūriu gerokai mažiau mokinių įvykdė aukščiausius reikalavimus. Šio aspekto įvertinimo procentinis pasiskirstymas pateikiamas statistinėje analizėje. Pagal statistinės analizės rezultatus 25,75 proc. mokinių organizavo ir išdėstė tekstą tinkamai. Nors tai nėra labai aukštas rodiklis, tačiau pastarųjų trejų metų rezultatai rodo akivaizdų gerėjimą (plg. šis rodiklis 2004 metais siekė 16, 50 proc., 2005 metais – 19,75 proc.). Vadinasi, mokiniai vis geriau įvaldo rašytinio teksto struktūrą, geba tinkamai vartoti teksto siejimo priemones. Mokiniai, kuriems kiek prasčiau pavyko išdėstyti tekstą, pasiskirstė beveik taip pat, kaip ir pernai, tokių, kuriems tai visai nepavyko, dalis liko visiškai nepakitusi (2,75 proc.).

Tinkamos struktūros pavyzdys yra mokinio A darbas: jame mintys dėstomos nuosekliai, pastraipomis, tinkamai vartojamos teksto siejimo priemonės (*first of all, in addition, furthermore*). Tuo tarpu mokinio B tekste laiško struktūra nepadedą sekti minties ir menkai atitinka laiškuo keliamus reikalavimus.

Mokinio B tekstas

Dear Sirs,

I want to work in other country. I want that you help me to find a job in other country. I want to work with computers, but if it won't be job with computers, thats not problem, I can work other job. I have diplome of computer energeer. With computers I can do a lot, create websites, work with programmes, like excel, word, powerpoint, and others. I have a computer at home for eight years. I am friendly, good-talking partner, non-smoker. I would like to ask when I can hope for your answer? If you want to know more about me, write me. I will wait your answer. (108 words)

Yours faithfully,

.....

Mokinio B laiškas parašytas viena pastraipa, nors turinio požiūriu galėtų būti skiriamas bent į dvi (prieš asmeninių savybių išvardijimą), visai nevertojamos teksto siejimo priemonės.

Iš analizuojamų darbų buvo matyti, kad dauguma mokinių sugebėjo tinkamai organizuoti laišką, vartoti tinkamas teksto siejimo priemones. Tačiau neretai išlieka arba labai tiesmuko dėstymo (žr. mokinio B tekstą), arba perdėto siejimo problema, kai kiekvienas sakinyas pradedamas vis kitu jungiamuoju žodžiu.

Kalbos priemonių vartojimas: leksinių ir gramatinių struktūrų sociolingvistinis tinkamumas

Komunikacinių intencijų realizavimas neretai susijęs su tinkamai toje sociolingvistinėje situacijoje parenkamomis leksinėmis ir gramatinėmis struktūromis. Leksinių ir gramatinių struktūrų sociolingvistinio tinkamumo įvertinimo procentinis pasiskirstymas pateikiamas statistinėje analizėje.

Remiantis statistine analize galima sakyti kad, 19,25 proc. mokinių vartojo sociolingvistinę situaciją atitinkančias leksines ir gramatines struktūras, tinkamą registrą bei priimtiną mandagumo normas (plg. 12 proc. 2004 m. ir 17 proc. 2005 m.). Statistika rodo, kad mokiniai vis geriau įvaldo komunikaciniam žanrui taikomus reikalavimus, po truputį daugėja mokinių, kurie sėkmingai pasirenka tinkamą registrą.

Pagrindiniai trūkumai, išryškėję analizuojant mokinių darbus pagal šį kriterijų, yra susiję su netinkamu registru: vartojami tiesioginiai klausimai, šnekamosios kalbos žodžiai, trūksta mandagumo frazių: *I want to say; well, you know; write me back* ir pan. (žr. mokinio B tekstą). Tokių mokinių, kurie visiškai nesugebėjo įvertinti sociolingvistinės situacijos ir jai taikomų mandagumo reikalavimų, buvo

1,75 proc., tokių, kuriems tai sekėsi sunkiai, buvo 10,75 proc. Tai atitinka bendrąsias pastarųjų metų tendencijas (2005 m. neįvertino registro reikalavimų 2,75 proc., menkai juos suvokė 12,25 proc.).

Kalbos priemonių vartojimas: leksinių ir gramatinių struktūrų taisyklingumas

Kitas analizuojamas kriterijus atspindi minčių raiškos rašomąja kalba tikslumą ir parenkamą kalbos priemonių idiomatiškumą, būdingą tai kalbai raišką. Leksinių ir gramatinių struktūrų taisyklingumo įvertinimo procentinis pasiskirstymas pateikiamas statistinėje analizėje.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, skirtingai nuo kitų vertinimo kriterijų, gramatinio taisyklingumo statistiniai duomenys rodo prastėjimo tendenciją. Puikiai valdančių gramatines ir leksines struktūras mokinių yra vos 3,75 proc. (pernai – 6,50 proc.); visiškai prastų darbų, kurių gramatinis taisyklingumas įvertintas 0, buvo net 25 proc. (pernai 17 proc.). Likusieji pasiskirstė tarp 1-3 balų.

Pagrindinės klaidos pastaraisiais metais išlieka panašios ir atspindi bendrąją kalbos mokėjimo lygį. Gramatikos klaidos atsispindi kalbos vartojimo teste ir dažniausiai apima veiksmažodžio laikų, prielinksnių, artikelių vartojimą. Kiek specifiškesnės yra žodyno klaidos, dažniausiai atsirandančios dėl gimtosios kalbos interferencijos. Taip *vaikų darželis* pavadinamas *children garden*, *protinis darbas* – *mental job*, darbas, reikalaujantis bendravimo su žmonėmis, – *sociable job*; painiojami *other* ir *another*, vis dar daug mokinių veiksmažodžio *can* neiginį *cannot* rašo dviem žodžiais.

Antroji rašymo užduotis. Asmeninis laiškas. Rezultatų analizė

Turinys / Komunikacinio tikslo pasiekimas

Turinio įvertinimo procentinis pasiskirstymas pateikiamas statistinėje analizėje.

Remiantis statistinės analizės rezultatais 21,50 proc. mokinių parašė asmeninį laišką, kuriame puikiai atsakė į temą: papasakojo, kas yra Visų Šventų diena ir Kūčios Lietuvoje, aprašė, ką šios dvi reikšmingos dienos mokiniui reiškia. Tai kiek prastesnis rezultatas nei pernai rašytos pastraipos apie knygą (25,75 proc.) ir daugi geresnis nei 2004 m. rašytas rašinys (12,50 proc.). Kai kuriuos mokinius gal kiek sutrikdė tema, reikalaujanti žinių apie Lietuvą ir jos tradicijas. Nepaisant to, visiškai neparašė laiško ar parašė jį visiškai menko turinio, įvertinto 0 taškų iš 4, 11,5 proc. mokinių (2005 m. – 14,5 proc.). Dauguma turinio problemų buvo susijusios su netiksliu temos interpretavimu. Kai kurie mokiniai rašė ne apie lapkričio 1 d. tradiciją, o apie kapinių lankymą apskritai arba vietoj Kūčių aprašė žiemos atostogas. Pasitaikė darbų, kuriuose aptakiai rašoma apie nieką, pavyzdžiui, kad lapkričio 1 d. žmonės nesišypso, o gruodžio 24 d. jie daug linksmesni, neįvardijant priežasties.

Teksto organizavimas

Teksto organizavimo įvertinimo procentinis pasiskirstymas pateikiamas statistinėje analizėje. Pagal statistinės analizės rezultatus tik 10,5 proc. darbų buvo sklandžiai ir nuosekliai dėstomos mintys. Tai kiek menkesnis rodiklis nei pernai (17,25 proc.) ir panašus į 2004 m. rezultatus (11 proc.). Analizuojant mokinių darbus buvo pastebėta trūkumų, būdingų mokinių darbams pastaruosius kelerius metus: nepaisoma skirstymo pastraipas, nevartojamos arba itin gausiai vartojamos teksto siejimo priemonės. Pastarosios dažnai pridengia tuščias nieko nesakančias frazes (*furthermore*, *winter is my favorite season*).

Kalbos priemonių vartojimas: Leksinių ir gramatinių struktūrų įvairovė ir tinkamumas

Leksinių ir gramatinių struktūrų įvairovės ir tinkamumo įvertinimo procentinis pasiskirstymas pateikiamas statistinėje analizėje. Statistinės analizės rezultatai rodo, kad tik 12,75 proc. mokinių vartojo sudėtingas leksines ir gramatines struktūras ir gausų tos temos žodyną (plg. 2005 m. 36,25 proc., 2004 m. 16 proc.). Darbo neparašė arba visai nepaisė šio kriterijaus reikalavimų 12,25 proc. mokinių (2005 m. 11,25 proc.).

Analizuojant darbus leksinių ir gramatinių struktūrų įvairovės bei tinkamumo požiūriu, paaiškėjo, kad nemažai problemų kelia reikalaujamos temos žodynas: jis vartojamas klaidingai arba visai nevartojamas. Dažnai apsieinama bendriausio pobūdžio frazėmis.

Kalbos priemonių vartojimas: leksinių ir gramatinių struktūrų taisyklingumas

Leksinio ir gramatinio taisyklingumo procentinis pasiskirstymas pateikiamas statistinėje lentelėje. Statistinės analizės rezultatai rodo, kad tik 12,75 proc. mokinių rašė visiškai taisyklinga kalba. Šis kriterijus rodo kiek geresnius rezultatus nei pernai (8,25 proc.), tuo tarpu 0 įvertinti darbai siekė net

35,25 proc. (pernai – 24,25 proc.). Šie skaičiai rodo prastėjantį mokinių kalbos taisyklingumo lygį. Dauguma klaidų kartojasi kelerius metus ir nėra kaip nors išskirtinai būdingos šių metų rezultatams.

Atkreiptinas dėmesys į žodyno klaidas. Net paprastas žodis *holidays* dažnai buvo vartojamas ne švenčių, o atostogų reikšme. Matyt, sudėtingas pasirodė mokiniams tiek su lapkričio 1 pirmąja, tiek su Kūčiomis siejamas žodynas, nes vietoj nežinomų žodžių pasitaikė daug lietuviškų intarpų, valgiai buvo pavadinti ir *plates*, ir *eats*, ir daugybe nesančių žodžių.

Rekomendacijos mokiniams ir mokytojams

- Ugdyti(s) poreikį skaityti gimtąją ir užsienio kalba, nes tik taip įgyjamas supratimas apie daugelį literatūros ir kultūros dalykų, lengviau susidorojama su rašytinio teksto kūrimo turiniu, išmokstama kalbai būdingų žodžių junginių.
- Mokyti(s) teisingai suvokti ir interpretuoti rašymo užduotį, kuri dažnai apsprendžia pagrindinę jos atlikimo plėtojimo kryptį bei pobūdį. Mokyti(s) suvokti kuriamo teksto apimtį žodžiais, pavyzdžiui, mokykloje duoti užduotis nurodant žodžių skaičių.
- Tinkamai planuoti rašymo procesą: grupuoti mintis į esmines ir smulkesnes, nenukrypstant nuo pagrindinės rašto darbo idėjos. Mokyti(s) grupuoti mintis ir sudaryti rašto darbo planą nepilnais sakiniais ir frazėmis išdėstant juos juodraštyje. Taip būtų galima taupyti laiką egzamino metu.
- Rašant mokyti(s) skirti daugiau dėmesio teksto organizavimo detalėms: formuluoti pagrindinį teminį sakinį pastraipoje, nuosekliai logiškai dėstyti pagrindines mintis ir jas pagrindžiančias detales, tinkamai vartoti teksto siejimo priemones, nedidelio teksto neperkrauti bereikšmėmis frazėmis.